

ธรรมบรรณาการแห่งปัญญา

แต่

.....

จาก

.....

การบวชอยู่ที่บ้าน

ท่านพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือดีลำดับที่ ๖๙ : การบวชอยู่ที่บ้าน
ท่านพุทธทาส อินทปัญโญ

จัดพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

นอมถวายเป็นพุทธรูปบูชา

ครั้งที่ ๑ : จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม (กันยายน ๒๕๕๑)

จัดพิมพ์โดย : ชมรมกัลยาณธรรม ๑๐๐ ถ.ประโคนชัย

ต. ปากน้ำ อ. เมือง จ. สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒๗๓๕๓ และ ๐๒-๖๓๕๓๙๙๘

แบบปกและ

จัดรูปเล่ม : บุญรอด แสงสินธุ์

แยกสี : แคนนากาฟฟิก

จัดพิมพ์ที่ : บ. ชุมทองอุตสาหกรรม และ การพิมพ์จำกัด

โทร ๐๒-๘๘๕๕๗๘๗๐-๓

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
.....
www.kanlayanatam.com

❁ คำนำจากชมรมกัลยาณธรรม ❁

ชมรมกัลยาณธรรม ได้จัดพิมพ์หนังสือ “การบวชอยู่ที่บ้าน”
ของท่านพุทธทาส ภิกขุ เพื่อแจกเป็นธรรมทาน ในงานแสดงธรรม
ปฏิบัติธรรม เพื่อน้อมถวายเป็นพระราชกุศล แด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครึ่งที่๑๒ ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
กรุงเทพ บพิตรพิมุข มหาเมฆ ในวันอาทิตย์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน ศกนี้

อานิสส์แห่งธรรมทานนี้ ขอนอบน้อมถวายเป็นพุทธบูชา
และขอให้ทุกท่านผู้เกี่ยวข้อง ทั้งที่ได้อ่าน ได้ฟังธรรมนี้ จงมี
ดวงตาเห็นธรรม บรรลุมรรคผลนิพพาน ในกาลปัจจุบันนี้ เทอญ

ชมรมกัลยาณธรรม

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย
การบรรยายประจำวันเสาร์ แห่งภาค
มาฆบูชา เป็นครั้งที่ ๑๒ ในวันนี้อาตมาก็ยังคง
กล่าวถึง คู่มือหรือวิธีการศึกษา เกี่ยวกับการ
ปฏิบัติ ต่อไปตามเดิม

ขอขอมความเข้าใจว่า การบรรยาย
นี้ไม่ได้กล่าวเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดย
ละเอียดโดยเฉพาะ แต่กล่าวในฐานะเป็น
โครงของเรื่องเค้าโครงของเรื่องเป็นวิธีการที่จะ

๕

พจนานุกรม

ศึกษาโดยเค้าโครงของเรื่อง, ส่วนรายละเอียด
นั้นก็ไปศึกษาได้เอง เพราะมันยังมีมาก แต่จะ
มีหัวข้อบรรยายเฉพาะในวันนี้ว่า การปฏิบัติ
ที่เป็นการบวชอยู่ที่บ้าน หรือจะเรียกสั้นๆ
ก็ว่าจะกล่าวเรื่องการบวชอยู่ที่บ้าน, ฟังดูก็
แปลก

ข้อนี้ก็จะมีเหตุผลที่จะกล่าว หมายความว่า
บางคนมีความน้อยใจเสียใจ ว่าไม่ได้บวช
เพราะว่าเป็นสตรีเพศบาง หรือเพราะเหตุอย่าง
อื่นๆ ทำให้ออกไปบวชไม่ได้ ต้องอยู่ที่บ้าน
ดังนั้นบ้าง, หรือแม่แต่เขาบวชอย่างพรหมจารีนี้
กัน ๙ วัน ๑๐ วัน ที่จัดกันขึ้นทุกๆ ไปในระยะนี้
ก็ไปบวชไม่ได้ จึงขอเสนอวิธีบวชชนิดที่
อยู่ที่บ้าน เรียกว่า บวชอยู่ที่บ้าน

๖

การบวชอยู่ที่บ้าน

บางคนจะสงสัยว่า บวชทำไมอยู่ที่บ้าน? มันก็พอจะตอบได้ว่า เราทำอย่างเดียวกัน ในวัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายของคำว่า **บวช** คือ คำว่า ปพพชฺชา ซึ่งแปลว่า **บวช** ปพพชฺชา นี้ แปลตามตัวหนังสือ ก็ว่า ไปหมดจากที่ควรไป, เว้นหมดจากที่ควรเว้น ก็คือเว้นหรือไปเสีย จากการปฏิบัติหรือการเป็นอยู่ชนิดที่เป็นทุกข์, สิ่งใดเป็นไปเพื่อความทุกข์เราจะเว้นเสียโดยเด็ดขาด ไม่ทำในใจว่า อยู่ที่บ้านหรืออยู่ที่วัด แต่ว่า โดยแท้จริงก็อยู่ที่บ้านแต่ไม่ต้องทำในใจว่าอยู่ที่บ้านหรืออยู่ที่วัด ทำในใจแต่การประพฤติปฏิบัติ ให้ตรงตามความหมายนั้นเท่านั้น คือว่า ไปหมด เว้นหมดจากสิ่งที่ควรเว้นควรไปในทุกระดับ

พรหมจรรย์

หรือแม้ว่า เราจะอาศัยคำอีกคำหนึ่ง
คือคำว่า พรหมจรรย์ แปลว่า การประพฤติ
ประเสริฐ ประพฤติอย่างพรหม ก็ไม่ได้จำกัดว่า
ที่บ้านหรือที่วัดถ้าประพฤติได้ก็ประพฤติ
อย่างจะถือศีลพรหมจรรย์ อยู่ที่บ้าน ศีล ๘
ศีล ๑๐ นั้นก็ยังถือได้ คำว่า พรหมจรรย์ นั้นมี
ความหมายว่า การประพฤติอย่างเต็มที่
หรือเคร่งครัด ติดต่อกันเป็นระยะยาว เป็นการ
ปฏิบัติตลอดชีวิต อย่างนี้ก็ได้ พุศกัณเฑาะ
ว่าประพฤติพรหมจรรย์ที่บ้าน มันก็ยังทำได้

ที่นี่เมื่อบุคคลบางคนไม่อาจจะออกไป
ไปบวช หรือว่าเป็นสตรีไม่อาจจะบวชเป็น
ภิกษุณี ก็เสียใจ หรือน้อยใจอย่างนี้ก็มี
หรือด้วยเหตุอย่างอื่นออกไปบวชไม่ได้ อย่างนี้

๘

การบวชอยู่ที่บ้าน

ก็มี ไม่ต้องเสียใจไม่ต้องน้อยใจ พยายาม
 ประพฤติปฏิบัติในธรรมะ ซึ่งเป็นการปฏิบัติ
 ให้ดีที่สุด ให้สูงที่สุด ตามที่จะทำได้
 ก็จะเป็นการบวชอยู่ที่บ้าน เรียกว่า บวชอยู่
 ที่บ้าน พังดูให้ดีๆ เพราะ บวช นั่นคือการเว้น
 เสียจากสิ่งไม่ควรเว้น พรหมจรรย์นั้นหมายถึง
 ถึงการประพฤติก่อกรรมอย่างจริงจังเคร่งครัด
 แม้ในเรื่องเล็กๆน้อยๆ ถ้าทำอย่างเคร่งครัด
 ติดต่อกันจนตลอดชีวิต ก็เรียกว่าพรหมจรรย์ได้
 เหมือนกัน เดียวนี้เราจะถือเอาหลักปฏิบัติตาม
 ที่มีอยู่อย่างไรในพระพุทธศาสนานั้น เอามาถือ
 ไว้เป็นหลักปฏิบัติ ก็จะทำให้เกิดผลเดียวกัน
 กับพวกที่บวช ออกบวชไปอยู่ที่วัด หรือไปอยู่
 ในป่า และในบางกรณีบวชอยู่ที่บ้านจะทำได้ดี
 กว่าบางคนหรือบางพวก ที่ไปบวชเหลวไหล

พจนานุกรมอีสาน

ติดว่าดี กว่าเขา ชิราแย๋ มับเพียงแต่ ดีกว่าคน ที่บาปใหญ่
ส่วนตัวเอง บาปเล็ก นึกให้ไกล มับบาปเขา อยู่เมื่อไร ให้นึกดู
บาปใหญ่-บาปเล็ก

อยู่ที่วัดหรือแม่อยู่ในป่า ด้วยเหตุนี้แหละพอที่
จะกล่าวได้ว่า เรื่องสถานที่นั้นก็ไม่ได้สำคัญ
เด็ดขาด อะไรนั้ มันสำคัญหรือเด็ดขาดอยู่ที่
การประพฤติ กระทำมากกว่า ซึ่งขอให้ท่าน
ทั้งหลายตั้งใจฟังให้ดี ๆ ว่า บวชอยู่ที่บ้านนั้น
จะบวชกันได้อย่างไร?

หลักปฏิบัติในการบวชอยู่ที่บ้าน

การบวชเพื่ออยู่ที่บ้านนั้นก็ต้องอาศัยหลักธรรมะที่เป็นเนื้อแท้ หรือเป็นตัวแท่งของพระพุทธศาสนา ที่มีอยู่เป็นหลักชัดเจนตายตัว ในที่นี้จะเลือกเอามาสังกหมวดหนึ่งสำหรับยึดเป็นหลักปฏิบัติ แต่ก็มีได้เลือกเอามหมวด เช่นอริยอัฏฐังคิกมรรค เป็นต้นนั้นมันเป็นหลักทั่วไป ที่วัดก็ได้ ที่ไหนก็ได้ จะเอาชนิดที่สูงขึ้นไป ละเอียดขึ้นไปกว่านั้น คือหมวดธรรมที่มีชื่อว่า อินทรีย์ทั้ง ๕ จำไว้ให้ดี

อินทรีย์ทั้ง ๕ คือ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ๕ อย่างนี้ แต่ละอย่างเรียกว่า อินทรีย์ คำว่า อินทรีย์ แปลว่า สำคัญ ตัวการสำคัญ หลักสำคัญ หัวข้อสำคัญ

พระธรรม อโศกเถระ

ธรรมะทั้ง ๕ ข้อนี้จะมีอยู่ในการปฏิบัติทั่วไป
จะทำสมาธิหรือเจริญภาวนาอย่างไร ก็ต้องทำ
ให้มีอินทรีย์ครบทั้ง ๕

ขอให้ฟังให้ดีๆ จะปฏิบัติธรรมะ
พวกไหนก็ตาม จะต้องปฏิบัติให้มีอินทรีย์
ในคำเหล่านั้น ครบทั้ง ๕ ที่เรียกว่า ๕, ๕ นี้ก็
คือ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ดังที่
กล่าวแล้ว

๑. มีสัทธา-เชื่อในธรรม เป็นเครื่องดับทุกข์
ข้อแรก คือสัทธา แปลว่า ความเชื่อ
บวชอยู่ที่บ้าน ก็มีความเชื่อในธรรมะนั้นๆ
ถึงที่สุด เชื่อในอะไร? ถ้าถามว่า เชื่อในอะไร?
ก็คือ เชื่อในธรรมที่เป็นเครื่องดับทุกข์

การบวชอยู่ที่บ้าน

ที่รู้กันทั่วไป ก็เช่น ศีล สมาธิ ปัญญา
หรืออริยอัฏฐังคิกมรรค มีองค์ ๘ นี้เป็นธรรม
ที่ดับทุกข์ เราได้ศึกษาแล้ว เห็นแล้ว มีความ
เชื่อว่าธรรมเหล่านี้ดับทุกข์ได้จริง หรือว่า
ธรรมเหล่านี้เป็นที่พึ่งได้จริง เชื่อดลงไปเสียที่
หนึ่งก่อน

แล้วก็เชื่ออีกทีหนึ่ง คือเชื่อตัวเอง
ว่าตัวเองนี้สามารถที่จะปฏิบัติธรรมะเหล่านั้น
ในเนื้อในตัวของตน มีความถูกต้องเหมาะสม
ที่จะประพฤติปฏิบัติธรรมะเหล่านั้น นี่ก็เป็น
อีกเชื่อหนึ่งรวมกันเป็น ๒ เชื่อ เชื่อในสิ่งที่
จะประพฤติปฏิบัติว่าดับทุกข์ได้แล้วก็เชื่อว่า
ตัวเองมีคุณธรรมที่จะดับทุกข์เหล่านั้นได้
อย่างเพียงพอ

พจนานุกรม อักษรวิเศษ

นี่ มีศรัทธาอย่างนี้ แล้วยังอยู่ที่บ้าน
 บวชอยู่ที่บ้าน มันก็พอที่จะทำให้เกิดอำนาจ
 เกิดกำลัง กำลังภายในก็ได้ ใช้คำนี้กับเขาบ้าง
 เกิดอำนาจเกิดกำลัง ในการที่จะปฏิบัติธรรม
 เหล่านั้นคือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นหลัก
 ทั่วไป เช่นว่า รับศีลเอาไป ไปถือที่บ้าน ก็ต้อง
 ทำให้เป็นศีลของบุคคลผู้มีศรัทธา อย่าง
 แน่นแฟ้น แน่วแน่ โดยเชื่อว่าศีลนั้นเป็น
 เครื่องดับทุกข์ได้ แล้วยังเชื่อว่า ตัวเอง
 สามารถรักษาศีลได้ ให้มีความเชื่ออย่าง
 นี้เถิด ก็จะเป็นผู้มีศรัทธา แล้วยังมีอาการ
 เหมือนกับว่าเป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์อย่าง
 ยิ่ง มีความหนักแน่นจริงจังเคร่งครัดในการ
 ปฏิบัตินั้น ๆ

การบวชอยู่ที่บ้าน

ที่นี้ก็ปล่อยให้ศรัทธานั้นแหละ ดำเนินไปตามที่ควรจะมีในแต่ละวันๆ **อำนาจของศรัทธา ทำให้มีการประพฤติดิจริงทำจริง** ถึงที่สุด แล้วก็มีกำลังใจ ที่เกิดมาแต่ศรัทธานั้นมากมาย ประพฤติปฏิบัติเต็มที่

เดี๋ยวนี้คนมีศรัทธากันแต่ปาก มีศรัทธากันแต่ผิวๆ ว่ามีศรัทธา มีศรัทธา แต่หาได้มีศรัทธาตัวจริงแท้ตามที่กล่าวมานี้ไม่ คือไม่ได้เชื่อแม้ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยแท้จริง แล้วก็ไม่ได้เชื่อว่า ตัวเองสามารถประพฤติปฏิบัติได้ตามคำสอนเหล่านั้น มาจัดการกันเสียใหม่ มาชำระสะสางกันเสียใหม่ **อยู่ที่บ้าน แต่ให้มีศรัทธาเต็มเปี่ยมทั้ง ๒ ประการ คือมีศรัทธาในธรรมะที่จะ**

การบวชอยู่ที่บ้าน

หรือเกี่ยวกับเหนือโลก

เรื่องที่เราจะต้องทำ ถากถาวกัน แต่ใจ
ความสรุปล้วน ๆ แล้ว ก็จะมีอยู่ ๔ ประการ
ด้วยกัน คือมีความพากเพียรกล้าหาญในการ
ที่จะป้องกัน พากเพียรกล้าหาญในการที่จะ
สละ พากเพียรกล้าหาญในการที่จะสร้าง
สรรค์ และพากเพียรกล้าหาญในการที่จะ
รักษา คำ ๔ คำ นี้ มีความหมายคลุมหมัด
ในหน้าที่ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร
ป้องกัน สละ สร้าง และ รักษา

(๑) ป้องกัน คือป้องกันไม่ให้สิ่งที่
ไม่ควรจะเกิดจะมีนั้นเกิดมีขึ้นมา เช่น ศัตรู
อย่างนี้ เราต้องใช้การป้องกัน ไม่ให้เกิด

พุทธมร อิมรวิห

ไม่ให้มีเกิดขึ้นมา ก็เลสเป็นศัตรูร้ายกาจกว่า
อะไรหมด ก็มีการป้องกันอยู่อย่างถูกต้อง รว
กับว่าป้องกันข้าศึกอันใหญ่หลวง ไม่ให้เกิดขึ้นได้

แล้วก็อันที่ (๒) **สละที่เกิดขึ้นแล้ว**
ถ้าสิ่งที่ไม่พึงปรารถนานั้นได้เกิดขึ้นเสียแล้ว ก็
ต้องพากเพียร เข้มแข็ง กล้าหาญในการที่จะ
สละมันออกไปเสีย

ที่นี้ก็มาถึงส่วนที่ (๓) **ต้องสร้างสรรค์**
ได้แก่สิ่งที่ยัง**ไม่มี** ความดี ความงาม กุศล
สุจริต ทุกอย่างทุกประการที่ควรจะมีในตน ที่
มันยังไม่เคยมี ก็**ต้องสร้างให้มีขึ้นมา** ด้วย
อาศัยความเชื่อในสิ่งนั้นๆ และเชื่อตัวเอง ว่า
จะปฏิบัติได้ ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อศรัทธา

๑๘

การบวชอยู่ที่บ้าน

ก็สามารถจะสร้างสิ่งที่ยังไม่มีในตน ความดี หรือกุศลที่ยังไม่มีในตน ให้เกิดขึ้นมาในตน ให้จนได้ นี้เรียกว่า ในทางสร้างสรรค์

ที่นี้ (๔) ขอสุดท้าย ที่สร้างสรรค์ขึ้นมา ได้เท่าไรเพียงไร **ต้องมีการรักษา** มีการรักษา หรือจะถึงกับพัฒนาให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป เป็นหน้าที่สุดท้าย คือรักษา เหมือนกับว่าหา เงินมาได้ มันก็ต้องรักษาให้อยู่ในสภาพที่ถูก ต้องให้ใช้จ่ายในลักษณะที่ถูกต้อง ให้มีอยู่อย่าง ถูกต้อง

เราอยู่ที่เรือน **บวชอยู่ที่เรือน** แต่มี **วิริยะ** ความพากเพียรหรือกล้าหาญถึงที่สุดในการที่จะ**ป้องกันไม่ให้ความชั่วร้ายอกุศลบาป**

พจนานุกรม

ใดเกิดขึ้นในตน ป้องกันได้เต็มที่ แล้วถ้ามี
 บาปมือกุศล ที่ได้เกิดขึ้นโดยพลั้งเผลอ
 ก็จะไปเสียอย่างเต็มที่ แล้วก็สร้างที่มัน
 ยังไม่เกิด บุญกุศลความดียังไม่เกิด ก็สร้าง
 ให้เกิด ทำให้เกิดขึ้นมา ครั้นเกิดขึ้นได้แล้ว ก็
 รักษาให้เจริญรุ่งเรือง ยิ่งๆ ขึ้นไป นี้เรียกว่า
 วิริยะ อยู่ที่บ้านที่เรือน

โดยมากไม่สนใจที่จะทำให้จริง คือ
 ปล่อยไปตามบุญตามกรรม แต่เดี๋ยวนี้เรา
 ต้องการจะเป็นผู้บวช จะเป็นนักบวชอยู่ที่บ้าน
 ก็จะต้องตั้งใจเป็นพิเศษ ในฐานะที่ว่าเป็น
 นักบวช แม้ว่าจะอยู่ที่บ้าน มีความระมัด
 ระวัง ให้เกิดความถูกต้อง ในการที่จะป้องกัน
 หรือ สละ หรือ สร้าง หรือ รักษา ดังที่

กล่าวแล้ว

๓. มีสติ-ต้องใช้ในทุกระณิ

ที่นี้ ข้อมัดไป ก็คือ มีสติ มีสติ
 สิ่งทีเรียกว่าสตินี้เป็นธรรมชาติพิเศษ เป็นธรรมชาติ
 จำเป็นสำคัญทีจะต้องใช้ในทุกระณิ ช่วยจำ
 ข้อมความนี้ไว้ให้ดีๆ ว่าธรรมชาติทีจะต้องใช้
 ทุกระณิไม่ว่าทีไหน อย่างไร ได้แก่ สติ
 ทุกระื่องมันต้องทำไปหรือเป็นไป ในความควบคุม
 คุมของสติ ถ้าไม่มีสติ มันก็ทำอะไรไม่ได้
 แมแต่จะลุกขึ้นยืน จะเดินไปมันก็ทำไม่ได้ มันก็
 หกลมหลุกหลิวชว่นเซไป แมแต่จะรับประทาน
 อาหาร ถ้ามันไม่มีสติเดี๋ยวมันก็ป้อนอาหารเข้า
 จมูกไป หรือว่าถ้าไม่มีสติ มันก็จะกินอาหารอย่าง
 ตะกละ อย่างเป็นกิเลส ไปคิดดูเองก็แล้วกัน

พุทธมรรคา อโศกมรรคา

ว่า เรื่องอะไร ทุกเรื่องที่อยู่ที่บ้านที่เรือน นับตั้งแต่จะทำงานชั้นหยาบ ตักน้ำผ่าพื้นล้างหม้อล้างไห ก็ต้องทำไปด้วยความรู้สึกที่เรียกว่าสติ ถ้ามันเป็นเรื่องของกิเลสแล้ว ก็จะต้องระมัดระวังยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงมีหลักในชั้นสูงว่า มีสติในทุกผัสสะ มีสติทุกผัสสะ

สิ่งที่เรียกว่า ผัสสะ นี้เข้าใจว่าคงจะเป็นที่เข้าใจกันอยู่แล้วเพราะพูดมามากมายหลายสิบครั้งเต็มทีแล้ว พูดสรุปอีกทีหนึ่งก็ว่า เราคนเรานี่ มีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ๖ อย่างที่จะกระทบกันเข้ากับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ รัหมมารมณ ที่อยู่ข้างนอกที่เป็นคู่กระทบ เรียกว่า มันมีคู่ติดต่อหรือคู่กระทบ ตาเป็นคู่กับรูป หูเป็นคู่กับเสียง จมูกเป็นคู่กับกลิ่น

การบวชอยู่ที่บ้าน

ลิ่นเป็นคู่กับบรต ผิวหนึ่งเป็นคู่กับโงฎฐัพพะที่จะ
 มากะทบผิวหนึ่ง นี่เป็นฝ่ายกาย เป็นฝ่าย
 รูปธรรม คู่สุดท้าย เป็นฝ่ายนามธรรม คือ
 ใจที่จะรู้สึกกระทบต่อความรู้สึกคิดนึก
 ของใจ ที่เรียกว่าธัมมารมณ ใจนี้เป็นคู่กับ
 ธัมมารมณ จะต้องพบกันอยู่เสมอ คือมันคิดนึกรู้
 สึกได้ จะอาศัยความจำแต่หนหลัง ที่จำอะไรๆ
 ไว้ได้มาก สิ่งเหล่านั้นก็จะมากกลายเป็นสิ่ง
 สำหรับคิดนึกรู้สึกขึ้นมา แล้วก็กระทบใจ
 นี้ก็เรียกว่า มีคู่กระทบ

ตาก็มีสิ่งสำหรับกระทบคือรูป หูก็มี
 สิ่งสำหรับกระทบคือเสียง จมูกก็มีคู่กระทบคือ
 กลิ่น ลิ่นมีคู่กระทบคือรส ผิวกายก็มี
 คู่กระทบคือโงฎฐัพพะ ใจก็มีคู่กระทบคือ

พจนานุกรม

ธัมมมารมณ เป็นสิ่งที่อยู่กับเนื้อกับตัวหรือเป็น
เนื้อเป็นตัวของตนอยู่แท้ๆ แต่แล้วคนก็ไม่รู้จัก
นี่พิจารณาดูกันถึงข้อนี้ก่อนเถอะว่า มันเป็นเนื้อ
เป็นตัวของตัวเองอยู่กับตัวแท้ๆ แต่คนก็ไม่รู้จัก
ไม่รู้จัก ว่ามันมีอยู่อย่างไร ในฐานะเป็นอย่างไร

ถ้าจะศึกษาธรรมะให้เป็นธรรมะกัน
จริงๆ แล้ว จะต้องรู้จักสิ่งสำคัญ ๖ คู่นี้
ให้แจ่มแจ้งชัดเจนแน่นอน รู้กันให้ทั่วถึง
เกี่ยวกับเรื่องทั้ง ๖ คู่นี้ เพราะว่าอะไรๆ
มันก็สำเร็จมาจากอายตะนะ ๖ คู่นี้ หรือว่า
โลกทั้งโลก มันจะมีปรากฏอยู่ได้ ก็เพราะว่า
เรามีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถ้าเราไม่มีตา
หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันก็คือไม่มีอะไร
มันก็คือไม่มีโลก ไม่มีอะไรทุกสิ่งทุกอย่าง

การบวชอยู่ที่บ้าน

จงรู้จักสิ่งทีเรามสำหรับทำให้สิ่งต่าง ๆ มี
และเป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมากก็เพราะสิ่งทั้ง ๖ นี้
สิ่งทั้ง ๖ นี้จึงอยู่ในฐานะสำคัญว่าถ้าจัดการ
กับมันถูก กิติไป ถ้าจัดการกับมันผิดก็เป็น
เรื่องราวเหลือทีจะร้าย ไม่มีอะไรจะร้ายยิ่งไป
กว่านี้

จึงขอชักชวน วังวอนทานทั้งหลายว่า
จงรู้จักสิ่งทั้ง ๖ คู่ นี้ให้ดีที่สุด ในฐานะที
มันมีอยู่ในตัวเรา หรือมันเป็นตัวเราอยู่นั่นเอง
แล้วก็มีสติเมื่อสิ่งนี้ทำหน้าที่ มีสติเมื่อตา
ทำหน้าที่เห็นรูป มีสติเมื่อหูทำหน้าที่ได้ยินเสียง
มีสติเมื่อจมูกทำหน้าที่ดมกลิ่น มีสติในเมื่อลิ้น
ทำหน้าที่รู้รส มีสติเมื่อผิวหนังทำหน้าที่กระทบ
กับสิ่งทีมากระทบผิวหนัง และมีสติเมื่อใจทำ

พจนานุกรม อักษรวิเศษ

หน้าที่กระทบกันเข้ากับธัมมามรณ คือความรู้ลึก
นึกคิด ใหญ่โดยประจักษ์ว่ามันเป็นอย่างไรร แล้ว
มันมีการกระทำสืบต่อไปอย่างไร ซึ่งก็ควร
จะทราบไว้ด้วยเหมือนกัน

ยกตัวอย่างคู่แรก คือ ตากับรูป พอดตา
กับรูปกระทบกันมันก็เกิดวิญญาณทางตาคือการ
เห็นแจ้งทางตาขึ้นมา นี้เรียกว่าวิญญาณทาง
ตากับรูปที่มากกระทบ และวิญญาณทางตา มี
อยู่พร้อมกัน ๓ อย่างนี้ในหน้าที่เดียวกัน นั่น
แหละเรียกว่าผัสสะ ไม่ใช่เพียงแต่ตากระทบ
รูป นั่นมันพุดหยาบๆ เกินไป พุดตามพระบาลี
ที่ชัดเจนแล้ว จะต้องมี ๓ เสมอ คือ มี
อายตนะภายใน อายตนะภายนอกและ
วิญญาณ ที่เกิดออกมาจากอายตนะนั้นๆ

การบวชอยู่ที่บ้าน

เหมือนอย่างในทางตา ดังที่กล่าวแล้ว **พอดตา**
เห็นรูป กระทบกับรูปก็เกิดการเห็นทางตา
คือจักขุวิญญาณ เลยได้เป็น ๓ อย่าง คือ ตา
 อย่างหนึ่ง **รูป** อย่างหนึ่ง **จักขุวิญญาณ**
 อย่างหนึ่ง จักขุวิญญาณทำหน้าที่ **สัมผัสรูป**
ทางตา นี้เรียกว่า **จักขุสัมผัส** จักขุสัมผัส มี
 การสัมผัสทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ฯลฯ
 ก็เหมือนกันแหละ มันมีอยู่ ๓ อย่างอย่างนี้
 ทำหน้าที่รู้สึกอยู่ก็เรียกว่า **ผัสสะ**

ที่นี้ **ผัสสะมีแล้ว** เช่น ผัสสะทางตา มี
 แล้ว มันก็ **จะเกิดเวทนา** คือความรู้สึกที่พอใจ
 หรือไม่พอใจ หรือเฉยๆ เป็นเวทนา ๓ อย่าง
 ขึ้นมาเรียกว่าเวทนาที่เกิดมาจากการสัมผัส
 โดยทางตา นี้เวทนาเกิดแล้ว มันไม่หยุดอยู่

พจนานุกรม

เพียงนั้น มันให้เกิดขึ้นอื่นต่อไปอีก ถ้าใน
 ขณะสัมผัสนั้นเราเป็นคนใจ คือ **ไม่มีสติ**
 หรือ **ไม่มีปัญญา**ใดๆ ในขณะที่สัมผัสทาง
 ตานั้น มันก็ **เป็นสัมผัสใจ** มันก็ออกมาเป็น
เวทนาใจ ที่ไม่มีสติควบคุม มันก็**ปรุงความ**
คิดนึกต่อไป คือ **มีความยินดี** เมื่อสัมผัส
 นั้นให้พอใจ **ยินร้าย** โกรธ แค้น ชัดเคือง เมื่อ
 สัมผัสนั้นไม่เป็นที่พอใจ หรือ **เกิดพะวงหลง**
ไหลอยู่ อยากจะรู้แต่ก็ไม่รู้อะไร อย่างนี้
 เมื่อสัมผัสนั้นมันไม่แสดงว่าเป็นที่พอใจ หรือไม่
 เป็นที่พอใจ เมื่อเวทนานั้นไม่ชัดเจนไปว่าเป็นที่
 พพอใจ หรือไม่เป็นที่พอใจ

นี่มันเกิดโลกะ โทสะ โมหะ ขึ้นมา
 ตรงนี้ ถ้ารับเอาด้วยความพอใจ ก็เกิดโลกะ

การบวชอยู่ที่บ้าน

รับเอาด้วยความไม่พอใจก็เกิดโทษะ รับเอาด้วยความไม่แน่ใจว่าพอใจหรือไม่พอใจก็เกิดโมหะ ถ้าเกิดโลภะ โทษะ โมหะ แล้ว มันเกิดไฟเสีย แลวนั้น

ที่นั่นมันก็จะเกิดสิ่งที่เรียกว่า ตัณหา คืออยากต่อไป ในกรณีที่เกิดโลภะ คือ **เวทนา เป็นที่ถูกใจ เกิดโลภะ** มันก็เกิดตัณหา สำหรับจะได้ จะเอา จะมีไว้ หรือจะหามาอีก หรือถ้าหากว่ามันเกิดโทษะ คืออารมณ์นั้นไม่น่าพอใจ **เกิดโทษะ** มันก็เกิดความอยาก คือ ตัณหา อยากจะฆ่าเสีย อยากจะทำลายเสีย หรืออยากจะทำผลักไสออกไปเป็นอย่างน้อย ตามแบบของโทษะ ถ้าว่ามันไม่แน่ใจว่าอย่างไร มันก็วนเวียนอยู่ที่นั่น **เป็นลักษณะของโมหะ**

พุทธมรณังคิณ

นี่มันเกิดโลภะ โทสะ โมหะ อย่างนี้
แล้ว มันก็คือเกิดไฟ เกิดไฟขึ้นในจิตใจ ถ้ามี
สติเสียแต่ในขณะที่ผัสสะ แล้วมันไม่เกิดอย่าง
นี้ มันกลายเป็นเกิดอีกทางหนึ่ง คือทางที่
ใหญ่กว่า นี่อะไรนะ นี่อะไรนะ ควรทำอย่างไร
นะนี้ ควรทำหรือไม่ควรทำ ควรทำอย่างไร
ก็ทำไปตามที่ควรจะทำ ไม่มามัวยินดียินร้าย
แค่นขัดเคืองอะไรอยู่ มันก็เลยไม่เกิดไฟ ไม่
เกิดทุกข์ นี่เพราะอำนาจสติแท้ๆ ที่ป้องกัน
ไว้ไม่ให้เกิดไฟขึ้นมา ในเมื่อมีการกระทบ
ผัสสะ

เมื่อมีตัณหา เป็นความอยากแล้ว
มันก็ปรุงต่อไปเป็นอุปาทาน คือผู้อยาก
ความรู้สึกอยากมันก็จะปรุงให้เกิดความ

การบวชอยู่ที่บ้าน

รู้สึกว่ามีผู้ยาก ซึ่งเป็นเพียงความรู้สึกเท่านั้น ไม่ใช่ตัวตนอะไร พอมีผู้ยากแล้วมันก็ถึงที่สุดแล้วที่มันจะเป็นเรื่องสำหรับจะเป็นทุกข์ทรมานคือมันมีความรู้สึกหนัก ด้วยความมีตัวตน ความมีของตน และเมื่อมีตัวตนแล้ว มันก็มีอะไรเป็นของตน

เมื่อเกิดตนขึ้นมาอย่างนี้แล้ว เกิดตนในความรู้สึก ไม่ใช่ตัวจริงอะไร เพียงแต่ในความรู้สึกว่าตัวตน มันเกิดตัวตนอย่างนั้นแล้ว มันก็เอาอะไรๆมาเป็นของตน ทั้งภายนอกและภายใน เช่น ยึดถือเอาความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นของตน มันก็หนักเท่าไร ทุกข์เท่าไร ร้อนเท่าไร ที่นี้ภายนอก มันก็ยึดถือเอา

พุทธมรณังคัม

ทรัพย์สมบัติ สิ่งของ บุตร ภรรยาสามี
เป็นต้น **ว่าเป็นของตน** มันก็หนักเท่าไร
โดยความเป็นของตนในสิ่งทั้งปวง **นี่คือทำผิด**
เมื่อผัสสะ ทำผิดเมื่อผัสสะ **แล้วก็ความทุกข์**
มันก็เกิดอย่างนี้

ถ้ามีสติเมื่อผัสสะ คือ ได้ศึกษาฝึกฝน
มาดี มีสติมีปัญญาแล้วก็มีสติมาทันเวลา
ที่มันมีอะไรมากระทบตา มันก็เป็นการกระทบ
ที่ฉลาด เป็นสัมผัสที่ฉลาด คือสัมผัสด้วยสติ
มันไม่หลงปล่อยให้กิเลสเกิด แต่มันก็รู้ว่า
ควรทำอย่างไร แล้วมันก็ทำไปในทางที่ควร
ทำ ให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา
ไม่เกิดโทษ ถ้าไม่มีสติ มันก็ไปเกิดกิเลส
แล้วมันก็เกิดโทษ มันเป็นได้อย่างนี้ทั้ง ๖ ทาง

การบวชอยู่ที่บ้าน

คือทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น
ทางกาย และทางใจ มีวิธีที่จะปรุงแต่งจนเกิด
ความทุกข์กันอย่างนี้

นี่เป็นวิทยาศาสตร์ของธรรมชาติ เรื่อง
ของความทุกข์ ในเรื่องของความทุกข์ ตาม
หลักแห่งพุทธศาสนาเป็นหลักวิทยาศาสตร์
ตามธรรมชาติ ในพระพุทธานุศาสนานะ ว่ามีอยู่
อย่างนี้ **ความสุข และ ความทุกข์ มันเกิดขึ้น
เพราะ ทำผิดหรือทำถูก ในขณะที่แห่งผัสสะ**
มันไม่ได้เกิดมาจากผัสสะทางเวทนา เพราะเหตุ ไชค
ดวงดาวอะไรที่ไหน พระองค์จึงตรัสว่า มันไม่ได้
เกี่ยวกับผลกรรมแต่ชาติก่อนด้วยซ้ำไป มันเกิด
มาจากการกระทำผิดหรือกระทำถูก ที่นี้และ
เดี๋ยวนี้ คือ ผัสสะ นั้นเอง นี่เราก็มีผัสสะชนิด

พุทธมรณังคัม

ที่มีสติ เราจึงต้องมีสติเพื่อจะได้ควบคุม
ผัสสะ

คำว่า สติ นั้นนะ มันประกอบอยู่ด้วย
ปัญญาเสมอ คำว่า สติ นั้นต้องประกอบ
ด้วยปัญญาอยู่เสมอ สติ คือระลึกได้ ระลึก
ก็คือ ระลึกความจริงของความจริง ว่าเป็น
อย่างไร นั่นคือปัญญา สติখনเอาปัญญา
มาทันเวลา ที่มีการกระทบทางอายตนะนี้
มันก็รู้ว่าควรทำอย่างไร มันก็เลยทำไป ในทาง
ที่ไม่เกิดทุกข์ ไม่เกิดความรัก ไม่เกิด
ความโกรธ ไม่เกิดความเกลียด ไม่เกิด
ความกลัว ไม่เกิดความอิจฉาริษยา ไม่เกิด
ความหึงความหวง ไม่เกิดความอาลัยอาวรณ์
ไม่เกิดอะไรต่างๆ ที่เป็นที่ตั้งแห่งความทนทุกข์

การบวชอยู่ที่บ้าน

ทรมาน นี้เรียกว่า มีสติ

บวชอยู่ที่บ้าน แต่มีสติอย่างนี้ ลองคิดดู
 คำนวณดู บวชอยู่ที่บ้านโดยการมีสติอย่างนี้
 อยู่ที่บ้าน มันดีกว่าที่บวชอยู่ที่วัดหลายๆ องค์
 ที่ไม่ประสีประสาอะไร ไม่รู้จักแม่แต่ว่าสติคือ
 อะไรด้วยซ้ำไป นี่ขอให้สนใจว่า ที่บ้าน
 ก็บวชได้ บวชได้อย่างยิ่ง ถ้ามีสติสมบูรณ์
 ในลักษณะอย่างทีกล่าวมานี้

เรามีหลักว่า ในขณะที่สัมผัส สัมผัส
 หรือกระทบต้อง มีสติ เมื่ออะไรมากระทบจิต
 ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย
 ต้องมีสติ ให้เป็นการสัมผัสสิ่งนั้นๆ ด้วยสติ
 ก็เรียกว่า สัมผัสด้วยวิชา สัมผัสด้วยปัญญา

พุทธมรณัง

มีความลึ้มลึ้มตา ไม่หลับหูหลับตา มีการลึ้มหู
ลึ้มตา ก็กระทำไปอย่างถูกต้อง ไม่ผิดพลาด
ใดๆ ไม่อาจจะเกิดทุกข์ได้ นี้เรียกว่า
เราสัมผัสโลกด้วยสติ ปัญญา อยู่ทุกวันๆ
ทุกวันๆ สัมผัสโลก คือสิ่งทั้งปวงที่มา
กระทบ ด้วยสติ ด้วยปัญญาอยู่ตลอดเวลา
ก็ไม่เกิดความทุกข์

บวชอยู่ที่บ้าน เป็นนักบวชอยู่ที่บ้าน
ทำได้อย่างนี้ ก็คือ ปฏิบัติสูงสุด ตามหลัก
พระพุทธศาสนาอยู่แล้ว

นี่จำไว้ว่า ถ้าว่าทำผิดเมื่อผัสสะ
คือเป็นสัมผัสด้วยความโง่ ด้วยอวิชชา แล้ว
ก็เกิดทุกข์ ถ้าสัมผัสด้วยวิชชา รู้จริงตามที่

การบวชอยู่ที่บ้าน

เป็นจริงอย่างไร เรียกว่า **สัมผัสด้วยวิชา**
แล้วก็ไม่เกิดทุกข์ ฉะนั้นอย่าได้มีการสัมผัส
ด้วยความใจ อย่าได้มีการกระทบหรือรับ
อารมณ์ใดๆ ด้วยความใจ แต่ให้รับหรือ **รู้สึก**
อารมณ์นั้นๆ ด้วยสติด้วยปัญญา และให้
ฝึกฝนอยู่เป็นประจำ

เรื่องนี้พูดมันก็พูดได้ และพูดง่าย ๆ
แต่พอถึงคราวที่จะทำมันไม่่ง่ายนัก มันอาจ
จะพลังแผลล หรือทำไม่ได้ต้องมีความทุกข์
กันเสียก่อน ตั้งหลายครั้งหลายหนแล้วจึง
ค่อยๆทำได้ ฉะนั้น **จะต้องฝึกฝนอยู่ให้ดี**
ที่สุด เหมือนที่เขาฝึกฝนอะไรๆ ที่เขาพอใจ
อย่างพวกที่เล่นกีฬาเล่นศิลปะหาเงินหาทอง
เขาฝึกเหลือประมาณ เช่นว่า จะเตะตะกร้อ

พจนานุกรม

ลอดบ่วงได้ อย่างนี้ต้องฝึกเหลือประมาณ
 นี้ก็เหมือนกันแหละเราก็ฝึกเหลือประมาณ
 ฝึกที่จะให้มีสติ ทุกครั้งที่มีผัสสะแล้ว ถ้ามัน
ล้มเหลว เผลอไป ก็ละอายๆ ละอายแก่
 ตัวเองว่าไม่สมควรแก่เราเลย ที่เป็นผู้ไม่มีสติ
 ขาดสติ พลังเผลอจนเกิดความทุกข์ เราไม่ได้
 เกิดมาเพื่อความทุกข์ แล้วทำไมจึงมากลาย
 เป็นมาเกิดเพื่อความทุกข์อย่างนี้ ก็เสียใจ
 อย่างยิ่ง ละอายอย่างยิ่ง ทุกๆ คราวที่
พลังพลาด เผลอไป จนเกิดความทุกข์
 ไม่เท่าไรมันก็จะไม่เผลอ ก็จะเผลอน้อยเข้า
 จนไม่เผลอ

อุปมาสมมุติ เหมือนอย่างว่า มัน **เดิน**
ตกร่อง ตกร่องที่นอกชาน หรือตกร่อง

การบวชอยู่ที่บ้าน

ที่ไหนก็ตาม มันเดินไม่ดี ดูให้ดี แล้วมันตกลง
เดินตกลง นั้นมัน**ทั้งเจ็บด้วย** แล้วมัน
ทั้งน่าละอายด้วย ใครเห็นก็ละอายเขา
 ถาคอยสังวรอยู่ว่า มัน**เจ็บด้วย** มัน**ละอาย**
 มัน**น่าละอาย**อย่างยิ่งด้วย ก็**จะระวังดีขึ้น**
 เมื่อ**ระวังดีขึ้น**มันก็ไม่ตกลงอีกต่อไป นี่
 แผละการที่**จะมีสติ**อย่าง**ดีที่สุด**ต่อสิ่งที่
 เรียกว่าผัสสะนั้น ต้องตั้งใจอย่างนี้ **ต้อง**
อธิษฐานจิตอย่าง**ดี**ยิ่งที่จะ**ไม่พลั้งเผลอ**
และกลัวว่ามันเป็นทุกข์ **และละอาย**ว่ามัน
 เป็นสิ่งที่**น่าละอาย**

เดี๋ยวนี้เราไม่รู้สึกกันเสียทั้ง ๒ อย่าง
 หรือทั้งทุกอย่าง กลัวก็ไม่กลัว ละอายก็ไม่
 ละอาย มันก็เลยมีได้มากแล้วเป็นทุกข์อยู่ข้างใน

พจนานุกรม

ก็เพราะว่าไม่มีใครรู้ แม้ว่าไม่มีใครรู้ แต่มันเป็นทุกข้ออยู่ข้างใน ก็ขอให้กลัวและให้ละอายอย่างยิ่ง ยิ่งกว่าที่มันมาข้างนอกจนคนอื่นเขารู้หรือเขาหัวเราะเยาะ

นี่ ผู้ที่มีธรรมะ แล้ว ก็ จะต้องมีความกลัวและความละอายอย่างยิ่ง อยู่ประจำตัว มีหิริ มีโอตตัปปะ ในธรรมะที่เป็นภายใน อย่างนี้แหละ มีประโยชน์ดียิ่งกว่าเป็นภายนอก เป็นเรื่องภายนอก หมายความว่าที่ใครๆ เขารู้เขาเห็น ก็ยังไม่สำคัญเท่าที่ไม่มีใครรู้เห็น เราดูเห็นของเราแต่คนเดียวมันสำคัญมาก มันเสียหายมาก มันเป็นสิ่งที่จะยอมให้มันขึ้นมาไม่ได้

การบวชอยู่ที่บ้าน

นี่ขอให้สนใจ มีสติเท่านั้นแหละ มันก็รอดจากความทุกข์ในทุกกรณี มันไม่สร้าง ความทุกข์ขึ้นมาได้ เป็นเครื่องป้องกันไม่ให้เกิด ความทุกข์ขึ้นมาได้ ไม่ต้องไปโทษผีสง่าเทวดา ซึ่งเป็นความโง่งอย่างยิ่งเพิ่มขึ้นอีกเรื่องหนึ่ง มันโง่จนปล่อยให้ความทุกข์เกิดขึ้นแล้ว นี่มันก็โง่หนึ่งแล้ว ที่นี้มันก็ไปโทษผีสง่าเทวดามันก็เป็นอีกโง่หนึ่ง มัน ๒ โง่ ๓ โง่ ซ้ำเข้าไป แล้วมันก็จะอายสักเท่าไร ขอได้คิดดู

ความสุขและความทุกข์เกิดขึ้นเพราะเราทำผิด หรือทำถูก เมื่อมีผัสสะ ที่เรียกว่าตามกฎอิทัปปัจจยตา มีพระบาลีตรัสไว้ ซึ่งควรจะนึกถึงด้วยเหมือนกันเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า สุขทุกข์ไม่ได้เกิดมาจากพระเป็นเจ้า สุขทุกข์

๔๑

พุทธมร อโศกวิไล

ไม่ได้เกิดมาจากกรรมเก่าและสุขทุกข์ก็ไม่
 ไข่มไม่มีเหตุ สุขทุกข์มีเหตุ เหตุนั้นก็คือ ทำผิด
 หรือทำถูกต้องกฎอหิทัปปัจจยตา ถ้าทำผิดต่อ
 กฎอหิทัปปัจจยตาก็เกิดทุกข์ ถ้าทำไม่ผิดก็ไม่
 เกิดทุกข์ ทำผิดต่อกฎอหิทัปปัจจยตา ก็ทำ
 เมื่อมีอารมณ์มากกระทบนั่นเอง เมื่อมีผัสสะ
 นั่นเอง เป็นเวลาสำคัญที่สุด ที่จะต้องประพฤติ
 ให้ถูกต้องกฎอหิทัปปัจจยตา แล้วมันก็ไม่เกิด
 ความทุกข์

นี่ถ้าทำสติได้อย่างนี้ แม่บวชอยู่ที่บ้าน
 ก็ดีกว่าพวกที่บวชอยู่ที่วัดเป็นไหนๆ นี่พูดอย่าง
 นี้มันก็ชอบกลเหมือนกัน แล้วมันก็เสี่ยงอยู่
 ว่าจะอันตราย แต่ขอยืนยันว่า ถ้าบวชอยู่ที่บ้าน
 แล้วทำได้อย่างนี้ ดีกว่าพวกที่บวชอยู่ที่วัด

๔๒

การบวชอยู่ที่บ้าน

โดยมาก ที่ไม่ทำอย่างนี้ ที่ไม่ได้ทำอย่างนี้
บวชละเมอๆ อยู่

๔. มีสมาธิ มุ่งนิพพานเป็นอารมณ์

ที่นี้อีกขอ ต่อไปก็ว่า มีสมาธิ กำหนด
ไว้ให้ดีๆ นะ ข้อที่ ๑ มีสัทธา อย่างที่ว่า
มาแล้ว ข้อที่ ๒ มีวิริยา ข้อที่ ๓ มีสติ
นี่ข้อที่ ๔ มีสมาธิ มีสมาธิ

สมาธิคืออะไร? ท่านบัญญัติความหมาย
ไว้ดีที่สุดในบรรณที่สุด เป็นสมาธิใหญ่หลวง
มหาศาลเลย ว่า สมาธิคือเอกัคคตาจิตที่มี
นิพพานเป็นอารมณ์ เอกัคคตาจิตที่มีนิพพาน
เป็นอารมณ์ อาตมารู้สึกว่าบางคนฟังไม่ถูกถึง
ไม่รู้ว่าจะอะไร เอกัคคตาจิตที่มีนิพพานเป็นอารมณ์

๔๓

พุทธมรณังคัม

ก็บอกเสียเลยว่า **เอกัคคตาจิตคือจิตที่มีความ**
คิดเพียงสิ่งเดียว มุ่งเพียงสิ่งเดียว ตั้งอยู่ใน
สิ่งเดียว เอกัคคะ แปลว่า มียอดยอดเดียว
เอกัคคตาจิตจิตมียอดเดียวคือมันมุ่งอยู่ที่สิ่ง
เดียวนี้เรียกว่า เอกัคคตาจิต และมันมุ่งต่อ
พระนิพพานเท่านั้น ไม่มุ่งต่ออันอื่น ก็เรียกว่า
มันมีนิพพานเป็นอารมณ์ **เอกัคคตาจิตที่มุ่ง**
ต่อพระนิพพานเป็นอารมณ์นั้นแหละคือใจ
ความของสิ่งที่เรียกว่าสมาธิ มันจะทำสมาธิ
แบบไหน ก็แบบ ก็สืบแบบ ทำไปเถอะ ต่างๆ
แปลกๆ กัน ใจความของมันมันก็อยู่ที่ความมุ่ง
พระนิพพานเป็นอารมณ์ของจิตที่ตั้งไว้เป็นอารมณ์
เดียว เป็นสิ่งเดียว

การบวชอยู่ที่บ้าน

จะพูดใ้หายที่สุดเดี๋ยวนี้ก็พูดว่า หวังพระนิพพานเป็นอารมณ์อยู่ตลอดเวลา นั้นแหละ เมื่อรู้จักพระนิพพานพอสมควรแล้ว การที่หวังต่อพระนิพพานอยู่ตลอดเวลา นั้นแหละคือ เอกัคคตาจิตที่มีพระนิพพานเป็นอารมณ์ อยู่ที่บ้านก็ทำได้ เมื่อกำลังเป็นทุกข์อยู่ แล้วยิ่งชวนให้ทำ เป็นทุกข์ด้วยเรื่องใดๆอยู่ ก็มุ่งต่อพระนิพพาน คือดับทุกข์เป็นอารมณ์ นี้โดยทั่วไปเราก็รู้ว่าเรามีชีวิตอยู่ที่นี่ เพื่อจะบรรลุนิพพาน จิตจึงมุ่งจ้องจตจอยู่แต่พระนิพพานเพียงสิ่งเดียวเป็นอารมณ์ นี่คือความหมายของสมาธิ

ที่นี้ที่เขาทำสมาธิอย่างนั้น สมาธิอย่างนั้น เป็นขั้นตอน หลากๆ ขั้นตอนนะมันแยก

พุทธมรณัง

ชอยให้ละเอียด แต่เมื่อรวมความหมดแล้ว มัน
 มุ่งต่อนิพพานเป็นอารมณ์ เช่นว่า สติกำหนด
 ลมหายใจอยู่ ลมหายใจสั้น ลมหายใจยาว
 ลมหายใจออก ลมหายใจเข้า ก็ตามเถอะ ทำ
 จิตให้เป็นสมาธิด้วยการกำหนดอย่างนี้ แต่
 มันมีนิพพานเป็นอารมณ์ที่หวังอยู่ข้างหน้า
 คือทำสมาธินี้เพื่อจะดับทุกข์สิ้นเชิงในปลายทาง
 ในจุดหมายปลายทาง **ทำเป็นสมาธิขึ้น**
มาแล้ว ก็ทำเป็นวิปัสสนา เป็นอนิจจัง
ทุกขัง อนัตตา แล้วก็เบื่อหน่ายคลาย
 กำหนด ก็หลุดพ้น มีนิพพานเป็นอารมณ์
 ฉะนั้น ความหมายนี้ดีที่สุดแล้ว ว่าสิ่งที่เรียก
 ว่า **สมาธินั้น คือ เอกัคคตาจิตที่มีนิพพาน**
เป็นอารมณ์

การบวชอยู่ที่บ้าน

ขอให้เราทุกคน ดำรงจิตไว้ในลักษณะ
 อย่างนี้ ในลักษณะอย่างนี้ คือว่ามีพระนิพพาน
 เป็นที่หมาย มีพระนิพพานเป็นจุดหมายจะต้อง
 ถึงที่นั่นให้จงได้เร็วที่สุด โดยเร็วที่สุดเท่าไรก็ยิ่งดี
 นี่คือสมาธิที่มีประโยชน์ **สมาธิ โดยความ
 หมายถึงแท้จริง** ที่มันมีประโยชน์ **คือความ
 มุ่งต่อพระนิพพานเป็นอารมณ์** อยู่ที่บ้าน
 นั้นแหละ ทำอะไรก็ทำไปเถิด แต่ขอใหญ่
 ใจความนั้นไม่ลืม ไม่ลืมว่า **เรามีพระนิพพาน
 เป็นที่จุดหมายปลายทาง** ทั้งหมดที่เราทำนี้
 มันจะรวมกันเข้าแล้วก็ไปสู่จุดหมายปลายทาง
 คือ **นิพพาน**

สมมุติว่าจะทำนา มันก็หาข้าวให้ได้
 กินข้าว ให้ได้กินข้าวแล้วก็มีชีวิตอยู่ แล้ว

พระนิพพาน

ก็ทำพระนิพพานให้แจ้ง แม้แต่ทำสวน
 ก็ได้เงินมากินมาใช้ ก็เพื่อจะมีชีวิตอยู่ เพื่อจะ
 ทำพระนิพพานให้แจ้ง จะค้าขายหรืออาชีพ
 อะไรอยู่ก็ตาม ต่อให้เป็นอาชีพถีบสามล้อ
 เหนือไหล่ท่วมตัวอยู่ทั้งวันๆ มันก็สามารถจะมี
 เอกัคคตาจิตที่มีพระนิพพานเป็นอารมณ์ได้
 โดยมุ่งหวังอยู่ว่า เราจะเลี้ยงชีวิตให้รอดอยู่ได้
 เพื่อให้ปรากฏเฉพาะซึ่งภาวะที่ไม่มีความทุกข์
 เลย ที่เรียกว่า นิพพาน คือชีวิตที่เยือกเย็น
 ชีวิตที่เยือกเย็น ไม่มีความทุกข์เลย เรียกว่า
 นิพพาน เราจะมีที่นั่นเป็นจุดหมาย แม้ว่าจะ
 ทำงานอย่างต่ำ ล้างท่อถนน กวาดถนน
 ถีบสามล้อ แจวเรือจ้าง ก็ยังสามารถที่จะมุ่ง
 พระนิพพานเป็นอารมณ์ว่าจะต้องได้พบกัน
 ในโอกาสข้างหน้า

การบวชอยู่ที่บ้าน

ที่นี้จะพูดให้สั้นสุดเสียเลยว่า แม่เป็นคน
 ขอทานนั่งขอทานอยู่ ก็ยังทำได้ เดียวนี้ก็ยังต้อง
 ขอทาน ก็ขอทานให้ชีวิตมันรอด ชีวิตมันรอด
 แล้วก็ทำต่อไป **ปฏิบัติมัสตริระวังสังวร**
เรื่อยไป แล้วก็จะมีนิพพานเป็นจุดหมายปลายทาง
 ไปได้เหมือนกัน นี่ไม่ใช่แต่เป็นชาวบ้านธรรมดา
 แหะละ ให้เป็นขอทานอยู่ มันก็ยังมีโอกาส
 ยังมีความหวัง **ที่จะมีสมาธิ สมาธิ สมาธิ**
 เรียกอย่างนี้ แปลว่า **เอกัคคตาจิต คือจิต**
ดวงเดียว เดียวโดด หนักแน่น มีพระนิพพาน
 เป็นที่หมาย ฉะนั้นใครๆ **ทุกคน** ที่เป็นฆราวาส
 อยู่ **จงดำรงตนให้มีพระนิพพานเป็นที่หมาย**
 เป็นจุดหมายปลายทาง ก็**จะเรียกว่ามีสมาธิ**
 เต็มตามความหมายของคำคำนี้

พจนานุกรมศัพท์

มีสติเป็นเครื่องชักนำให้จิตมีสมาธิ มีสติอย่างที่ว่ามาแล้ว ชักนำให้จิตมีสมาธิ รู้สึกตัวอยู่ เมื่อแรกระลึกได้ แรกระลึกถึงความจริง ความรู้อะไรได้ นี้เรียกว่ามีสติ ครั้นระลึกได้แล้ว รักษาความรู้นั้นไว้ ให้อยู่ยาวไปก็เรียกว่า สัมปชัญญะ สติกับสัมปชัญญะนั้นมันเป็นคู่แฝดกัน สติ คือความระลึกได้ สัมปชัญญะ คือความรู้ตัวคือรักษาความระลึกได้นั้นให้คงอยู่ เช่น สติระลึกถึงความถูกต้องอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา แวบขึ้นมาได้ แล้วก็รักษาไว้ นั่นก็คือ สัมปชัญญะ สติกับสัมปชัญญะ ก็ต้องทำงานร่วมกันอย่างนี้ ฉะนั้นเราถ้ามีสติสัมปชัญญะแล้ว จะไม่ทำอะไรผิดพลาด จะทำอะไรถูกต้อง ได้รับผลดีของสิ่งที่ต้องทำ

การบวชอยู่ที่บ้าน

ที่นี้ก็มีสมาธิ ก็หมายความว่า จิต
 มั่นมันคง ตั้งมั่น ขณะนั้นก็ไม่มีกิเลส
 ครอบงำ ขณะนั้นจิตก็ว่องไวในการที่จะคิด
 จะนึก หรือจะทำหน้าที่ของจิต คำว่าทำ
 สมาธิ ทำสมาธิไม่ใช่หมายถึงไปนั่งหลับตา
 ตัวแข็งทื่อเป็นท่อนไม้ ไม่ใช่หมายความว่า
 อย่างนั้น หมายความว่า ทำทุกอย่างทุกทาง
 กล่อมเกล่าจิตใจ ให้เป็นจิตที่มีจุดหมาย
 เดียว อารมณ์เดียว ที่เรียกว่าเอกัคคตา
 แล้วมันก็ปราศจากกิเลส แล้วมันก็เข้มแข็ง
 มันก็ เข้มแข็ง เพราะมันรวมแสงรวมกำลัง
 แล้วมันก็ไวต่อหน้าที่ของมัน จิตมีหน้าที่คิด
 จิตที่เป็นสมาธิจะไวต่อการคิด จิตที่ไม่เป็นสมาธิ
 มันงุ่มง่ามเคอะคะ มันคิดไม่ได้ หรือมันไม่ไว
 ต่อการคิด สมภาตินั้นหมายความว่าจิตมีกำลัง

พจนานุกรม อักษรวิเศษ

เข้มแข็งอยู่ที่จุดเดียว ไม่มีกิเลสรบกวน แล้วยัง
 ว่างไว้ในหน้าที่ที่จะคิดจะนึก จะคิดจะนึก จะทำ
 จะตัดสินใจ จะทำอะไรก็ตามถ้าทำด้วยสมาธิ
 มันทำได้ดีทำด้วยจิตเป็นสมาธิ **ฉะนั้น คนที่
 มีหน้าที่จะต้องคิด จะต้องตัดสินใจ จะต้อง
 สั่งงานผู้อื่น อะไรก็ตาม จะต้องทำด้วยจิตที่
 เป็นสมาธิ**

ที่นี้ก็ต้องฝึกให้เป็นสมาธิ มีสติ
 ชักหน่วงดึงจิตให้ติดอยู่ที่อารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง
 ตามเวลาที่ต้องการ จะทำอะไรตามเวลาที่ต้อง
 การจะทำอะไร ทำด้วยสมาธิเสมอไป **คือว่า
 จะมีสมาธิจิตตั้งแต่ก่อนทำ แล้วยังเมื่อ
 กำลังทำ และทำเสร็จแล้วด้วย ตั้งแต่ก่อน
 ทำ ก็มีสมาธิในเรื่องนั้น กำลังทำอยู่ก็มีสมาธิ**

การบวชอยู่ที่บ้าน

ในเรื่องนั้น **ทำเสร็จแล้วก็มีสมาธิ**ในเรื่องนั้น มันจะผิดได้อย่างไร ลองคิดดูเถอะมันไม่มีทางที่จะผิดได้ มันมีแต่จะถูกถึงที่สุด

ที่นี่เราบวชอยู่ที่บ้าน ก็หาโอกาสที่จะฝึกสมาธิ เวลาที่เอาไปใช้เหลวไหลเสียวันหนึ่งๆ ตั้งมากมาย ขอเปลี่ยนเอามาทำสมาธิ และเมื่อกำลังทำการงานอยู่ ก็ทำสมาธิได้ โดยทำจิตที่เป็นสมาธิ ทำการงานอะไรอยู่ก็ตาม

ถ้าว่าเป็นชาวนา กำลังไถนาอยู่ กำลังไถนาอยู่ เดินตามหลังควายอยู่ ขอให้จิตมันอยู่ตรงที่ปลายไถ ที่ตัดดิน เมื่อกำลังไถนาอยู่ จิตอยู่ที่ปลายไถ ที่มันแหลมที่มัน

พจนานุกรม อักษรวิเศษ

ตัดดินอยู่ตรงนั้นเรื่อยไป มันก็เป็นการทำ
สมาธิตลอดเวลาที่ไถนา

ถ้าทำสวน เมื่อเอาจอบพาดดินลงไป
กระทบดินยกขึ้นมานั้น ก็มีสมาธิอยู่ที่จอบ
มันตักดิน

เอาที่บ้านที่เรือนกันก็ได้ ที่บ้านที่เรือน
กันก็ได้ งานอื่นๆ นั้นมันมีค่า หรือว่ามันน่าดู
แต่เดี๋ยวนี้เราเองงานชิ้นต่ำสุดนะ ว่าถ้าเราจะ
ต้องกวาดบ้าน กวาดพื้นบ้านหรือกวาดลานบ้าน
เมื่อกำลังกวาดอยู่นั้น ขอให้จิตมันกำหนดอยู่
ที่ปลายไม้กวาดที่จดดินทำอย่างนั้นไม่ยาก
จิตอยู่ที่ปลายไม้กวาด ที่จดดินอยู่เรื่อยไปๆ
กวาดเรื่อยไป จิตอยู่ตรงนั้นตลอดเวลา นี่

การบวชอยู่ที่บ้าน

เป็นสมาธิขั้นดี เป็นสมาธิขั้นดี หรือว่าเมื่อ
 ล้างจาน ล้างจานข้าว ก็ขอให้จิตมันอยู่ตรงที่
 ปลายนิ้วที่มันถูจาน เมื่อล้างจานตามธรรมดา
 สามัญคนทั่วไปก็ต้องเอามือถูจานให้ปลายนิ้ว
 ที่ถูจานแตะจานอยู่ จิตกำหนดอยู่ที่ตรงนั้นจน
 กว่าจะล้างจานเสร็จ ก็เป็นการทำสมาธิที่ดีที่สุด
 เมื่อกำลังล้างจาน

ที่นี้เมื่อ ล้างหม้อ ล้างกระทะ ก็เหมือน
 กันแหละ เมื่อเอาอะไรมาถูหม้อกระทะอยู่เครื่อง
 ถูหม้อนั้นแหละ เมื่อมันจดอยู่กับหม้อ หรือ
 จดอยู่กับกระทะ มีจิตอยู่ที่ตรงนั้นสิ คุณก็เป็น
 ผู้มีสมาธิ เหมือนกับนั่งทำสมาธิอยู่ในป่าแหละ
 แต่ว่าเดี๋ยวนี้ทำสมาธิที่บ้าน

ปัญหามร อิมพริส

ถ้าว่าจะผ่าพื้น เอาผ่าพื้น สมาธิอยู่ที่
คมขวาน เมื่อไม้พื้นมันกระทบนั้นแหละ
 หรือเมื่อขวานกระทบไม้พื้น หรือเมื่อไม้พื้น
 กระทบขวาน แล้วแต่จะผ่ากันท่าไหน แต่ที่ตรง
 คมขวานที่ชำแรกไม้ออกไปนั้น จิตอยู่ที่ตรงนั้น

ที่นี้ถ้าว่า **ขั้บรถยนต์** พูดสำหรับคนขั้บ
 รถยนต์ ให้**จิตอยู่กับล้อรถที่แตะพื้นดิน** จิต
 อยู่กับล้อรถที่แตะพื้นดินเมื่อกำลังขั้บรถยนต์นั้น
 แหละ **จะเป็นสมาธิอย่างเลิศ**

ที่นี้ถ้าว่า เป็น**หมอนวด** ให้**จิตอยู่ตรง**
ปลายนิ้วที่กดลงไปนั้น ปลายนิ้วที่มันกดลงไป
 ลึกลงนั้น จิตอยู่ที่ปลายนิ้วที่กดลงไปลึกนั้นแหละ
 ถ้าเป็นหมอนวด นี้มันก็ทำสมาธิตลอดเวลาที่

การบวชอยู่ที่บ้าน

ทำการบวชนี้เรียกว่ามันทำได้ทุกอย่าง ทุกเรื่อง
ของการงานที่มนุษย์จะต้องทำ

ที่นี้ก็ ทำทุกอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง
นอน เมื่อยืนเท่าแต่ะพื้นตรงไหน กำหนดตรง
นั้น เมื่อเดินก็เหมือนกัน มันจดลงไปแล้วมันยก
ขึ้นมา มันจดลงไปมันยกขึ้นมา จิตอยู่ที่นั่น
เมื่อนั่งก็นั่งถูกที่พื้น โดยไม่ได้กำหนดอะไรอื่น
กำหนดที่ก้นมันแต่ะพื้นนั่นแหละ มันก็เป็นสมาธิ
แต่เขามีอย่างอื่นหลายวิธี เช่นกำหนดลมหายใจ
กำหนดพุทโธอะไรก็ได้ แต่ที่แท้จริงแล้ว มันอยู่
ที่สิ่งที่มีมันเป็นธรรมดา เป็นเจ้าของเรื่อง

ที่นี้จะพูดลงไปต่ำให้ถึงที่สุด อย่าหาว่า
หยาบคายว่า เมื่อถ่ายอุจจาระปัสสาวะ ก็มี

พุทธมรณัง

จิตเป็นสมาธิ แน่วแน่อยู่ที่เมื่อก่อนอุจจาระ
ออกมาอย่างถูกต้อง ถ่ายปัสสาวะก็เหมือนกัน
จะถ่ายด้วยสติ ด้วยสมาธิ อย่าทำอย่างลวกๆ
เหมือนกับที่เขาทำกัน ถ่ายอุจจาระปัสสาวะ
อย่างลวกๆ ล้างกนอย่างลวกๆ เดียวนี้เมื่อล้าง
ก้นนะมีสมาธิที่ปลายนิ้วที่ถูก้น มันก็เป็นสมาธิ
ที่สมบูรณ์เหมือนกัน

นี่เรื่องบวชอยู่ที่บ้าน เห็นใหม่แล้ว พุด
เรื่องบวชอยู่ที่บ้าน บวชแต่อยู่ที่บ้าน มี
โอกาสที่จะทำ ประพฤติธรรมในเรื่องศีล
สมาธิ ปัญญา ได้อย่างมากมาย มีสติ
ประกอบกัน อยู่กับสมาธิในทุกๆ อริยาบถ
ทุกๆ การงาน นับตั้งแต่ว่าไถนา สมาธิจิตอยู่ที่
ปลายไถที่ตัดดิน ถ้าพายเรือ จิตอยู่ที่ปลาย

๕๘

การบวชอยู่ที่บ้าน

พายที่มันแต่น้ำ แฉวเรือก็เหมือนกัน อยู่ที่แฉว
มันตัดน้ำ นี่จะเป็นสมาธิจริง สมาธิที่จะเอามา
ใช้เป็นประโยชน์อย่างอื่นได้ ทุกๆความหมาย
ทุกๆชนิด

๕. มีปัญญา-รู้ความจริงที่ควรรู้

เอา ที่นี้ขอสุดท้ายว่ามีปัญญา มีปัญญา
ขอ ๑ มีศรัทธา ขอ ๒ มีวิริยะ ขอ ๓ มีสติ
ขอ ๔ มีสมาธิ ขอ ๕ มีปัญญา ปัญญา แปล
ว่า ความรู้ คือ รู้สิ่งที่ควรรู้ รู้ความจริงที่ควรรู้
ความจริงที่ดับทุกข์ได้นั้น เป็นความจริงที่ควรรู้

ขอให้รู้ความจริงนั้นอยู่ตลอดเวลาอยู่
ตลอดเวลาด้วยสติ สติระลึกเอามาแล้ว
สัมพัชัญญะกำหนดเอาไว้ แล้วก็อยู่อย่าง

๕๙

พจนานุกรม

เป็นความรู้รอบ เป็นปัญญาอยู่ตลอดเวลา
 อย่านให้เกิดการปรุงแต่งในจิตจนเกิดความคิดชนิด
 ตัวกู-ของกู นี่คำพูดมันค่อนข้างจะหยาบคาย
 แต่มันจำเป็นว่า **ความคิดชนิดที่มีความหมาย**
เป็นตัวกู หรือ เป็นของกู นั้น เป็นความคิดผิด
ซึ่งพร้อมที่จะทำให้เกิดความทุกข์อย่างยิ่ง
 เป็นความคิดที่ผิด เป็นความรู้ที่ผิด เรียกว่า เป็น
 ความผิดนั้นแหละ

นี้ปัญญาต้องรอบรู้ รู้ที่ถูกต้อง มันรู้ทุก
 อย่างที่ควรจะรู้ รู้ได้ทุกอย่างที่ควรจะรู้ แต่อย่า
 ไปรู้ชนิดที่ว่าเป็นตัวกู เป็นของกู เป็นตัวตน
 เป็นของตน นี่มันของละเอียดประณีตลึกซึ้งซึ่งอยู่
 มาก คือมันจะต้องรู้จักทำความละเอียดประณีต
 ในทางจิต ความคิดมันปรุงแต่งกันได้ อย่างที่ว่า

การบวชอยู่ที่บ้าน

มาแล้วในเรื่องของผ้าสະนี้ เราอย่าให้
ความคิดหรือความรู้เกิดขึ้น มีความหมาย
เป็นตัวกูเป็นของกู

ทำงานด้วยความรู้อยู่ว่า ควรจะทำ
อย่างไร ฟังให้ดีๆว่าถ้าทำงาน ทำงานอยู่ที่
ออฟฟิศ หรือที่ไหนก็ตาม **จงทำด้วยสติ**
ปัญญาที่รู้ว่า ควรทำอย่างไร แล้วระวังอย่า
ให้ความคิดประเภทตัวกู-ของกู ทำให้กู
กูจะได้ กูจะอะไร อย่าให้เกิดขึ้นมา อย่าให้
ความอยากจะได้ผลงานเร็วๆ เกิดขึ้นมา อย่า
ให้ความหวังจะได้ผลงานเร็วๆ เกิดขึ้นมา นั้น
เป็นของผิดทั้งนั้น อันตรายทั้งนั้น มีแต่ความ
รู้ที่ถูกต้องว่า ทำอย่างไร ทำอย่างไร ที่ทำถูก
ต่องั้นทำอย่างไร แล้วก็สนใจทำแต่อย่างนั้น

พจนานุกรม อักษรวิเศษ

นี่แหละเรียกว่า **ทำงานอยู่ด้วยปัญญาอย่างยิ่ง**
 ไม่เกิดความผิดพลาด ไม่เกิดความหวัง ไม่เกิด
 กิเลสตัณหา ซึ่งมันเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความทุกข์

ฉะนั้น **เรามีความรู้ที่ถูกต้องเรื่องอิทัปปัจจยตา** ว่ามันเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน และว่า **ตถตา** มันจะต้องเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างอื่นไม่ได้ มีความรู้เรื่องอิทัปปัจจยตาตถตาเต็มที แล้วก็ทำงานอยู่ ส่วนความหวังความอยากว่าจะได้ผล เอาผลมากินมาใช้กันสนุกสนานเริงดีร่อนนั้น อย่าต้องมีเลย ถ้ามีมันเป็นความคิดหรือความรู้สึกประเภทตัวกู-ของกู มันจะต้องเป็นทุกข์

การบวชอยู่ที่บ้าน

ข้อนี้ก็ ในพระบาลีให้ตัวอย่างไว้อย่างดี
ที่สุด ที่อาตมาก็เอามาเล่าบ่อยๆว่า แม่ไก่
ฟักไข่ให้ดีก็แล้วกัน ไม่ต้องคิดว่าลูกไก่จะออกมา
นี่แม่ไก่อ่ะฟักไข่ให้ถูกต้องตามวิธีของธรรมชาติ
จะเขี่ย จะกก จะกลบ จะทำให้อุ่นให้เย็นอะไร
ก็แล้วแต่ ให้มันถูกต้องตามวิธีการของการฟักไข่
แล้วลูกไก่อก็จะออกมาเอง โดยที่แม่ไก่ไม่ต้อง
หวังว่า ลูกไก่จะออกมา ลูกไก่จะออกมา
ถ้าแม่ไก่ตัวไหนมันหวังว่า ลูกไก่จะออกมา
บ่นว่า ลูกไก่จะออกมา มันเป็นแม่ไก่อ้อ่า
มันไข่ไม่ได้ คนนี้ก็เหมือนกันแหละจงทำงาน
ให้ถูกต้องด้วยสติปัญญา เกี่ยวกับการ
กระทำนั้น โดยไม่ต้องมีความคิดหวังเป็น
ตัวกู-ของกู ว่าออกมา จงออกมา จงได้มา
จงได้กำไร จงอย่างนั้น จงอย่างนี้ ซึ่งเป็นเรื่อง

พุทธทาสโอฬารวิมล

ตัวกู-ของกู อย่างนั้นมันทำให้เป็นทุกข์เปล่าๆ
แล้วมันก็ไม่ได้ด้วย แล้วมันอาจ จะทำให้
งานเสียก็ได้

เดี๋ยวนี้เราสอนกันผิดๆอยู่ บางอย่างก็
ว่าให้ใช้ความหวังมากเกินไป ที่จริงถ้าความ
หวังมากเกินไป แทรกแซงเข้ามาในขณะที่
ทำงานแล้ว มันฟุ้งซ่าน ทำไม่ได้ดี มันทำ
ไม่ได้ถูกต้องอย่างดี มันต้องให้เหลือไว้ มีแต่
สติปัญญา ว่าจะทำอย่างไรเท่านั้น ให้มีมาก
ที่สุด ให้ทำอย่างดี ส่วนที่จะหวังผลอย่างนั้น
อย่างนี้ อย่าให้มันเกิดขึ้นมาในความคิด มัน
มาทำให้ฟุ้งซ่าน ให้มีสมาธิแน่วแน่นอยู่แต่ว่า
ทำอย่างไร เรื่องนี้ทำอย่างไร เรื่องนี้ทำอย่างไร
นั่นแหละเรียกว่ามีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา มีจิต

การบวชอยู่ที่บ้าน

ว่างจากความคิดนึกรู้สึกตัวตนหรือของตน
 ว่างจากความรู้สึกนึกคิดว่าตัวกู-ของกู แล้ว
 ก็เป็นจิตว่าง แผละจะคิดอย่างไรก็ได้ จะคิด
 เรื่องจะทำให้ดีให้มันอย่างไรก็ได้ แต่อย่าให้มัน
 แลบลายไป ถึงว่าเพื่อตัวกูหรือของกู กูจะเอา
 กูจะได้ พอความคิดเกิดขึ้นอย่างนั้นมันจะมี
 มันจะกลุ่ม มันจะร้อน มันจะเป็นทุกข์ นี่
 เรียกว่า **เคล็ดหรือศิลปะ** ในการที่จะ
 ทำงานให้ดีที่สุด โดยเฉพาะสำหรับพุทธบริษัท

เดี๋ยวนี้เราจะบวชอยู่ที่บ้าน เราจะบวช
 อยู่ที่บ้าน ขอให้มีการกระทำงานการด้วย
ปัญญา มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา ให้ได้ผลดีที่สุด
 ของการที่เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์เกิดมา
 แล้ว จะต้องได้อะไรดีที่สุด ก็ให้มันได้อย่างนั้น

พจนานุกรม

แหละ แล้วมันก็จะได้ด้วยการกระทำด้วย
ปัญญา อย่าทำด้วยกิเลสตัณหา หวังว่าจะได้
อย่างนั้น หวังว่าจะได้อย่างนี้ แก่ตัวกู แก่ของกู
นั้นไม่ต้องไปหวังดอก **เมื่อทำถูกต้องตามกฎ
ของธรรมชาติแล้ว มันก็ต้องออกผลมาเอง**
ไปหวังให้มันพุ่งชาน หรือจะเปรียบด้วยตัวอย่าง
ง่ายๆ อีกทีหนึ่งว่า ไปซื้อลอตเตอรี่มาแล้ว
อย่ามาหวังให้มันรบกวนจิตใจเป็นโรคประสาท
ซื้อแล้วก็แล้วไป ถึงเวลามันออก ก็ไปตรวจดู
มันถูกหรือไม่ถูก แต่บางคนเขาไม่ชอบอย่างนั้น
นั่งหวัง นอนหวัง แล้วในที่สุด มันจะเป็นโรค
ประสาทได้จริงเหมือนกันแหละ

เราจึงทำงานหรือมีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา
อย่าประมาทปัญญา พอกพูนปัญญา คือ

การบวชอยู่ที่บ้าน

ความรู้สึกคิดนึกที่ถูกต้องอยู่ตลอดเวลา เมื่อ
 จะทำงาน ก็มีปัญญา ในงานที่จะทำ เมื่อจะ
 ทำงาน ก็มีปัญญา ในงานที่จะทำ เมื่อทำงาน
 อยู่ก็มีปัญญาในงานที่กำลังทำ เมื่อทำงาน
 เสร็จได้ผลงาน ก็มีปัญญาอยู่ในการได้ผล
 งาน อย่าให้ได้ผลงานด้วยกิเลสตัณหา แต่ได้
 ด้วยสติปัญญา ออ มันอย่างนี้เองนี้ ทำอย่าง
 นี้มันก็ได้อย่างนี้เอง ไม่ต้องไปหลงไหลมัวเมา
 ให้มันสูญเสียดิถีสัมปชัญญะ หรือจะเก็บ
 ผลงานไว้กินไว้ใช้ รักษาไว้ ก็ด้วยสติ
 ปัญญา เก็บไว้ด้วยสติปัญญา อย่าให้มัน
 ทรมานใจ เมื่อจะเอาผลงานมากินมาใช้ ก็ทำ
 ด้วยสติปัญญา อย่าให้มันผิดพลาด เมื่อจะ
 แบ่งปันให้แก่ผู้อื่นบ้าง ทำบุญทำทาน ก็ทำ
 ด้วยสติปัญญา แปลว่าเป็นฆราวาสที่มีชีวิต

พุทธมรณังคิณ

อยู่ด้วยปัญญา ทั้งก่อนแต่ทำงาน กำลัง
ทำงาน ได้ผลงาน เก็บผลงาน ใช้ผลงาน
กินผลงาน แบ่งปันผลงานอะไรก็ทำด้วย
ปัญญา ไม่มีกระหืดกระหอบด้วยกิเลสตัณหา

บวชอยู่ที่บ้านทำได้จริงก็มีผลดีเท่าที่ควรได้

นี่จะบวชอยู่ที่บ้าน แล้วจะเป็นพระ
อรหันต์อยู่ที่บ้าน พอเป็นพระอรหันต์แล้ว มัน
ก็เลิกหมด ไม่ต้องบวชตองอะไรดอก เมื่อเป็น
พระอรหันต์แล้วมันเลิกบวช เลิกความหมาย
ของคำว่าบวช บวชหรือประพฤติพรหมจรรย์
ไม่ต้องมีแล้ว แต่เดี๋ยวนี้ ยังไม่เป็นพระอรหันต์
ก็ขอให้เป็นผู้บวชด้วยจิตใจทั้งหมดทั้งสิ้น
อยู่ที่บ้าน โดยเฉพาะผู้หญิง ไม่ต้องสนใจว่า
ผู้หญิงบวชไม่ได้ แต่เราบวชอยู่ที่บ้านได้อย่างนี้

การบวชอยู่ที่บ้าน

แล้วเหมือนกัน หรืออย่างเดียวกัน หรือเท่ากัน
แม้ไม่มีโอกาสไปบวชกับเขาบ้าง เขาบวชกัน
เกือบหมด บวช ๙ วัน ๑๐ วัน ไม่รู้จะได้ผล
อย่างไร

แต่เอาตมาขอขึ้นยันว่าบวชอย่างที่ว่านี้เกิด
บวชอย่างที่ว่านี้เกิด มีศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ
ปัญญา อยู่ที่บ้าน **บวชอยู่ที่บ้าน บริบูรณ์อยู่
ด้วยธรรมะ ๕ ประการ** ซึ่งทบทวนอีกทีหนึ่ง
ก็ว่า:-

มีศรัทธา เชื่อมั่นในสิ่งที่ตนถือเอาเป็น
ที่พึ่ง คือ การปฏิบัติหรือคำสอนนั้น แล้วก็
เชื่อมั่นว่าตัวเองทำได้ เราทำได้ไม่เหลือวิสัย
เราทำได้ แล้วก็ปล่อยให้ทำไปด้วยศรัทธา

พุทธมรณัง

พร้อมกันนั้นก็**มีวิริยะ** คือความกล้าหาญ ความพากเพียร ความบากบั่น สนุกสนานในการทำ พอใจในการทำ เป็นสุขเสียเมื่อกำลังทำ ไม่ต้องรอต่อผลงานได้มากำลังทำอยู่มันก็พอใจและเป็นสุข อิ่มอยู่ด้วยความสุข ได้ความสุขโดยไม่ต้องเสียเงิน

ทีนี้ก็มี**สติ** เผื่อระวังรักษาป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้น ในความคิด ความนึกหรือในการกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีผัสสะทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายและทางใจเอง

มีสมาธิ คือจิตแน่วแน่ต่อพระนิพพานเป็นอารมณ์อยู่ตลอดเวลา ตลอดเวลา

การบวชอยู่ที่บ้าน

ทุกลมหายใจเขาออก มีจุดมุ่งมันต่อพระนิพพาน เรียกว่า มีเอกัคคตาจิตมุ่งพระนิพพานอยู่ตลอดเวลา แล้วก็ทำทุกอย่างที่รักษาจิตชนิดนั้นไว้ ก็คือแบบสมาธิวิธีต่างๆ มันจะต่างกันอย่างไร มันก็อยู่ที่มีพระนิพพานเป็นอารมณ์ทั้งนั้น คือมีความหลุดพ้นจากความทุกข์เป็นอารมณ์ด้วยกันทั้งนั้น

แล้วในที่สุดก็มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา คือความรู้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ในสิ่งที่ต้องกระทำหรือควรกระทำ อย่าให้ความอยาก เช่น ก็เลสเต้นหาเพื่อตัวกู-ของกู เขามาแทรกแซง นั้นมันจะทำให้เสียหมด นี้เรียกว่า ทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง แหะละ ทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง ยกผลงานให้ความ

พุทธมรณัง

ว่างทุกอย่างสิ้น กินอาหารของความว่างอย่าง
พระกิน ตายเสร็จสิ้นแล้วในตัวแต่หัวใจ ตั้งแต่
ต้นเรื่องจนจบเรื่อง ไม่มีตัวกู ไม่มีขงกู มัน
ไม่มีความทุกข์ ไม่มีปัญหาอะไร มีจิตที่
บริสุทธิ์ อยู่ด้วยปัญญา และความสุขสงบ
นี่คือ บวชอยู่ที่บ้าน

ใครเห็นด้วยก็ลองดู บวชอยู่ที่บ้าน ที่
ชะเง้อหาบวชที่วัด บวชในป่า นั้น บางทีจะ
เป็นความโง่ ลำบากมากกว่าคนที่บวชอยู่ที่
บ้านก็ได้ ระวังให้ดี ถ้ามีความตั้งใจจริง ระมัด
ระวังจริง บวชอยู่ที่บ้าน จะได้ผลมากกว่า
บวชอยู่ที่วัดหรือในป่า ก็ยังเป็นไปได้เพราะว่า
การบวชอยู่ที่วัดหรือในป่า มันยังเหลวไหลอยู่
ทั่วๆ ไป มันยังไม่สำเร็จประโยชน์เต็มตาม

การบวชอยู่ที่บ้าน

ความหมายที่ควรจะได้เลย

เอาละ เป็นอันว่า วันนี้เราพูดกันด้วย เรื่องที่ค่อนข้างจะแปลก โดยใช้ชื่อว่า **บวชอยู่ที่บ้าน** : เว้นจากสิ่งที่ควรเว้นโดยประการ ทั้งปวง อยู่ที่บ้าน แล้วก็ประพัติน้ำที่ที่ควร ประพัติน้ำปฏิบัติอยู่อย่างดีที่สุด อย่างเต็มกำลัง เต็มสติปัญญาสามารถอย่างดีที่สุด ในหน้าที่ ของตนๆ แล้วก็เป็นผู้สุขอยู่กับการทำหน้าที่ ไม่มีกิเลสตัณหาที่จะหวังผลอย่างนั้นอย่างนี้มา สมองกิเลส เรื่องก็มีเท่านี้ว่าบวชอยู่ที่บ้าน

ไม่ได้หมายความว่า ให้สึกไปอยู่ที่บ้าน กันเสียให้หมด แต่หมายความว่า แม้อยู่ที่บ้าน ก็อย่าเหนื่อยใจ อย่าเสียใจ **แม้อยู่ที่บ้านก็**

พุทธมรณานุสติ

สามารถที่จะทำได้ดีที่สุด ที่บ้านนั่นเอง เพราะ
คนที่อยู่ที่บ้านมันยังมีมากกว่าคนที่อยู่ที่วัด
คนเหล่านั้นไม่ควรจะเสียประโยชน์อะไร ควร
จะได้ประโยชน์ทุกอย่างทุกประการเท่าที่พุทธ
บริษัทในพระพุทธศาสนาจะพึงได้

ขอให้ผู้ที่อยู่บ้าน หรือยังอยู่ที่บ้านนั้น
จัดแจงปรับปรุงให้ชีวิตการเป็นอยู่ของตน
นั้นอนุโลมเข้ากันกับการบวชโดยสมათาน
สิกขาบท คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ
ปัญญา ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา
ธรรม ๕ ประการนี้ แทรกอยู่ในการปฏิบัติธรรม
ตั้งแต่ต้นจนถึงขั้นสุดท้าย ถ้าปฏิบัติกรรมฐาน
อยู่อย่างเคร่งครัดในป่า ในวัดในดงก็ตาม
เขาก็ระวังให้ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา

การบวชอยู่ที่บ้าน

ในการปฏิบัตินั้นเป็นไปอย่างเต็มที่ แล้วผลก็แน่นอน สำเร็จตามความปรารถนา

การบรรยายในวันนี้ก็สมควรแก่เวลา แม่จะมันเป็นเรื่องที่แปลกออกไป ก็ควรจะได้พิจารณาดู จะได้ใช้เวลาที่บ้านให้เป็นประโยชน์มากที่สุด แม่จะต้องยังอยู่ที่บ้านก็ไม่เสียเปรียบเสียหาย ไม่เสียเปรียบแก่ผู้ที่จะทิ้งบ้านออกไปได้โดยน้าอัศจรรย์ พุดง่ายๆ ว่า ถ้าทำได้นะ ถ้าทำได้ บวชอยู่ที่บ้าน น้าอัศจรรย์ กว่าบวชอยู่ที่วัด

พระบรมราชโองการ

ขอยุติการบรรยายนี้ ด้วยความสมควร
แก่เวลา เป็นโอกาสให้พระคุณเจ้าทั้งหลาย
สวดบทพระธรรม ในรูปคนสาธยายส่งเสริม
กำลังใจของท่านทั้งหลาย ให้เข้มแข็งในการ
ประพฤติปฏิบัติธรรมะ สืบต่อไปในบัดนี้

รายนามผู้ร่วมศรัทธา
พิมพ์หนังสือการบวชอยู่ที่บ้าน / ทานพุทธทาส

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
1.	คุณจิตาพร ฐิตะสมบุญ	5,000
2.	คุณรักใจ พนาอภิชน	5,000
3.	คุณพลอยนวล เสวตจิตรไกรสร	3,300
4.	คุณวิไลลักษณ์-คุณนพพร สอนมัน	3,000
5.	รานทองเพ็ญพรรณ	3,000
6.	คุณธีรพล เป่าจีน	2,040
7.	คุณสุภัทรา ศิริพัฒนกุลขจร	2,008
8.	คุณเสาวลักษณ์ ประชาบุตร	2,000
9.	คุณปุก บริษัทเอสแอนด์พี	2,000
10.	คุณกัญญารัตน์ ศรีมณีพงศ์	2,000
11.	อาจารย์สุวรรณา คล้ายกระแสด	1,300
12.	คุณภูมิพันธ์ โชคอุดมทรัพย์	1,200
13.	คุณนรินทร์ วิลักษณ์ศิริกุล	1,000
14.	คุณอรนุช ลิวีระพันธุ์	1,000
15.	คุณอุไรพร ประชาบุตร	1,000
16.	คุณวิรุณภัทร์ วงศ์วรภัทร์	1,000
17.	คุณฐิตาภรณ์ พลัสสินทร์	1,000
18.	คุณพศวีร์ ดิษฐาน	1,000
19.	คุณวรวรรณ งานทวี	1,000
20.	คุณเสกอนันต์ หิรัญสรากรมย์และครอบครัว	500

๗๗

21. คุณเอื้องขวัญ ไชยนิธิวัฒน์	500
22. คุณนวลจันทร์ วรภารัง	500
23. คุณปราณี มีชูทรัพย์	500
24. คุณสายบัว จินดาพงษ์	500
25. คุณเนาวรัตน์ สงวนนาม	500
26. คุณวรัญญา	500
27. คุณจักรพงษ์ มิ่งมั่น	500
28. คุณไช้กี แจวสกุล	400
29. คุณสอาด พิมพกันต์	400
30. คุณประมวล สมณะ	330
31. คุณพระษมณซ์ จิราพัฒนโรจน์	300
32. คุณเสรีภาพ ชาธิพาและคุณประภาพรรณ เหมือนเพชร	300
33. ทพญ.นงนุช ภัทรกุลพิเชฐ	300
34. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	300
35. คุณธัญภักษณ์ วงศาโรจน์	290
36. คุณรัตนภรณ์ ปราการเจริญ	250
37. คุณชุติมา ยวงทองและครอบครัว	200
38. คุณกัณฑ์พงศ์ ชัยกิจวัฒน์และครอบครัว	200
39. คุณจุฬารัตน์ นภาพิพัฒน์และครอบครัว	200
40. คุณจินตนา สุภมิตรพิบูลย์	200
41. คุณผกามาศ ต้นประเสริฐ	200
42. คุณสากล ชัยกิจวัฒน์และครอบครัว	100

43. คุณสากล ชัยกิจวัฒน์และครอบครัว	100
44. ด.ญ.ศีนากะ พรรคพิมพ์พร	100
45. คุณภาคกรณ์ รุจาธนนันท์	100
46. คุณรัตนา มธุรสและครอบครัว	100
47. คุณปุ่นณกา คุณติลกัญญาเขต	100
48. คุณกนกอร เกตุนิคม	100
49. คุณชุตีมา ศรีน้อยและครอบครัว	100
50. คุณมะลิวัลย์ สังข์แก้วและครอบครัว	100
51. คุณโดมะดี เกิดฤทธิ์และครอบครัว	100
52. คุณสิทธิชัย สกุลไกรพีระ	70
53. คุณนพ ราชเขต	50
54. คุณเพิ่มพงศ์-ด.ช.เอกสหัส ธนพิพัฒน์สังจา	50

รวม 47,888 บาท

ชมรมกัลยาณธรรมxonน้อมอนุโมทนา
 ในกุศลจิตแห่งปัญญาทานของทุกท่าน
 การให้ธรรมเป็นทาน ย่อมชนะการให้สิ่งปวง

● ถ้าเรารู้ความลับ ●

● ทำอย่างไร จึงจะไม่ ถูกใครทำ
ให้ชอกช้ำ กรำใจ ดั่งไฟสุ่ม
ทั้งไฟรัก ไฟโกรธ โทษกลุ่มรุ่ม
มาประชุม อยู่ในทรวง ทะลวงพัน

● ง่ายนิดเดียว ถ้าเรา รู้รหัส
ว่าจิตโง่ สารพัด ไปยึดมั่น
ให้มีเรา มีเขา มีใครมัน
มาเป็นคู่ ฟาดฟัน กันนุงนัว

● ไม่เข้าใจ คำว่า “ไม่มีตัวตน”
ก็ยึดมั่น สัตว์คน หรือเมียผัว
แน่นกระสน มั่นไว้ ในเนื้อตัว
จึงต้องมัว แต่ระกำ กรำทุกซั่วยุ ๖

